

שיעור 3: אחריות סביבתית בבית הספר / הדס ילינק*

קהל יעד: יסודי

נח חי בתקופה בה הוא נדרש לקחת אחריות, לשמוע בקול האל, ולהציל את מגוון המינים. כל אחד מאיתנו הוא בבחינת 'נח'. לכל אחד מאיתנו יש אחריות על הסביבה שבה הוא חי. בשיעור זה נלמד על אחריות האדם לקיום העולם- וכיצד כל אחד מאיתנו יכול לצמצם את ההשפעה על הסביבה בבית הספר.

חלק א - כולנו באותה סירה - סיפור ודין

המורה יפתח בסיפור הבא על פי המדרש ויקרא רבה ד: מעשה בחבורה שהיו יושבים בספינה. לקח אחד מהם מקדחה והתחיל לקדוח חור תחתיו. אמרו לו חבריו: מה אתה יושב ועושה? אמר להם: מה אכפת לכם? אני קודח רק מתחתיי. אמרו לו: המים עולים ומציפים את כולנו. כולנו באותה ספינה!

הערה: ניתן ל'הוסיף' לסיפור צבע ולהאריך את הכתוב והתיאורים. ניתן אף להציג אותו יחד עם התלמידים.

הספינה נמשלת לכדור הארץ. החבורה הם כלל תושבי כדור הארץ. ברגע שנבין כי למעשים שלי כאן יש השפעה על כל העולם- ההתנהגות שלי תהיה שונה.

חלק ב - אני ואתה נשנה את העולם - פעילות בקבוצות

המורה יחלק את הכיתה ל 4 קבוצות. כל קבוצה תדון באחד מהנושאים הבאים (2 קבוצות דנות בכל נושא) לאחר מכן כל קבוצה מציגה את מסקנותיה במליאה.

הדרך לבית הספר

בצעו סקר כיתתי - כיצד אתם מגיעים לבית ספר?

								ברגל
								באופניים
								באוטובוס ציבורי
								הסעה מאורגנת
								Carpool התארגנות של הורים שמסיעים בתורנות את הילדים
								הורים מסיעים אותי לבד

נקודות לדיון ועשייה

- מה המשמעות הסביבתית של נסיעה ברכב אל מול תחבורה ציבורית?
- מה עדיף לסביבה? הקפצה של ההורים? נסיעה באוטובוס, רכיבה על אופניים, או הליכה ברגל? מה בריא יותר?
- איך אפשר לגרום ליותר תלמידים להגיע לבית ספר בדרכים בריאות וידידותיות לסביבה?

פסולת בבית הספר

מומלץ לקיים את הפעילות הזו בשיעור שלאחר הפסקת 10.

בדקו בפח הכיתתי ומלאו את הטבלה המצורפת :

סוג הפסולת	כמות (הרבה, בינוני, קצת)	קיים פח מיחזור בבית הספר או בקרבתו
זבל אורגני (שאריות מזון)		
פלסטיק (שקיות, בקבוקים)		
נייר		
קרטון		
קלקר		
זכוכית		
מתכת (פחיות)		

נקודות לדין ולעשייה

- מה מקור הפסולת שבפח?
  - איזו פסולת ניתן להפחית ואיך? (למשל קופסאות אוכל במקום שקיות, ניירות למיחזור במקום לפח..)
  - איזו פסולת היתה יכולה להגיע למיחזור בבית הספר?
  - איך ניתן לעודד את שאר חברי הכיתה למחזור?
- להרחבה: ניתן ללמוד על משך התכלות של חומרים, כיצד עושים קומפוסט ומה קורה לזבל במטמנה.

חלק ג- מי מכיר את נח- קריאה לפעולה

את סיפור נח אתם מכירים?

המורה יספר בקצרה את סיפור נח. (ראה מערך שיעור מספר 2) וישאל את התלמידים- מה הקשר בין נח למהלך שלמדנו היום? אם נח היה חי היום עם אלו סוגיות הוא היה נדרש להתמודד?

כעת לאחר שהבנו את המשמעויות של המעשים השונים שלנו. יש צורך לאמץ התנהגות אחראית כלפי העולם, המשאבים שלנו והדורות הבאים.
למורה: יש כאן אפשרות למגן את הפעילות לפרויקט שנתי שהכיתה מובילה.
כעת נערוך הצבעה על איזה נושא הכיתה מעוניינת להתמקד- ולהוביל שינוי.
השינוי יכול להיות כיתתי או מהלך שעובר בכל בית הספר. הכל לפי כח הכיתה, המורה והתלמידים.
סביב הנושא יש לבחור ועדה שתקדם את הנושא, תפנה למנהל ועד הורים וכו' על מנת לערב את מקבלי ההחלטות של בית הספר.
בהצלחה!

נספח - הליכה משותפת לבית ספר

בעבר הלא רחוק, הייתה הליכה הדרך המקובלת להגיע לבית ספר. כיום, פחות ופחות ילדים מגיעים ברגל לבית הספר והבחירה שלהם לנסוע ברכב פרטי הולכת וגוברת. להתנהגות זו השלכות בתחומים שונים - בריאות, הבטיחות בדרכים, איכות הסביבה, חיי הקהילה ואיכות החיים בכלל. הליכה לבית הספר תורמת לבריאותו ולרווחתו של התלמיד וכן משפרת את איכות החיים באזור המגורים בדרכים שונות, כמו:

שיפור הבריאות והכושר הגופני והפחתת הסיכון לתחלואה כרונית.

במחקרים רבים נמצאו ראיות בנוגע לתרומתה המשמעותית של פעילות גופנית למניעת מחלות ולקידום בריאות. בין היתר, מסייעת פעילות גופנית במניעת השמנת יתר, המהווה מגיפה עולמית בעלת השלכות בריאותיות מרחיקות לכת, בעיקר אצל ילדים. פעילות גופנית סדירה, כמו הליכה ברגל לבית ספר דרך קבע, תורמת לשמירה על משקל גוף תקין, לבריאות הלב, כלי הדם ומערכות גוף אחרות.

אימוץ הרגלים של פעילות גופנית בשעות הפנאי.

בניגוד לספורט התחרותי, כל תלמיד יכול ליהנות ולהיתרם מהליכה ברגל, שכן הליכה לא דורשת כושר אתלטי והיא פונה למכנה המשותף הרחב ביותר של התלמידים. במחקרים נמצאו עדויות לכך שילדים שמגיעים ברגל לבית הספר נוטים לבצע יותר פעילות גופנית גם בשעות הפנאי. נתון זה משמעותי בייחוד בימינו, לאור התפשטות התופעה של חוסר פעילות גופנית בילדים.

הגברת בטיחות הולכי-רגל בסביבת בית הספר.

לא בכדי מקובל לכנות את הולכי הרגל ורוכבי האופניים בישראל 'משתמשי דרך פגיעים', שכן הללו מהווים למעלה משני שלישי מכלל הנפגעים וההרוגים בתאונות דרכים. בצד זה, מחקרים מראים כי ככל שיש יותר הולכי רגל במקום נתון, כך יורד הסיכוי שלהם להיפגע בתאונות דרכים. מפגעי התעבורה בקרבת בית-הספר קשורים למספר הרב של כלי רכב פרטיים המגיעים בזמן קצר לסביבת בית הספר. במרבית המקרים סביבת בית הספר אינה ערוכה לקליטה, להורדה או לחניה של כלי רכב רבים כל כך. לכן, עידוד הליכה, המחליפה הגעה לבית-הספר ברכב פרטי תורמת לבטיחות בסביבת בית-הספר.

שיפור איכות האוויר.

כלי רכב רבים מותנעים או נוסעים במהירות נמוכה מאד בסביבת בית הספר, פולטים זיהום אוויר מוגבר. מסע בן קילומטר אחד בנסיעתה של מכונית, גורם לפליטה של כחצי ק"ג של מזהמים מכלי רכב (כמות המזהמים הנפלטת בעת התנעה גדולה יותר). ילדים, חשופים יותר לזיהום אוויר הנפלט מכלי-רכב בגלל שהם נמוכים יותר. המרת נסיעות בהליכה תפחית מפגעים סביבתיים הנגרמים בגלל עומס תנועה בשעות השיא בסביבת בית הספר.

סכנון באנרגיה והשבת המרחב העירוני להולכי רגל.

בטווח המייד, הגעתם של פחות כלי רכב לסביבת בית הספר מדי בוקר, מצמצמת את העומס ואת פקקי התנועה ומאפשרת חיסכון רב באנרגיה. בטווח הארוך, יכול המעבר מתחבורה ממונעת להליכה להוביל להשבת המרחב העירוני להולכי הרגל ולשימור שטחים ציבוריים פתוחים.

העצמת התלמיד ופיתוח קשרים חברתיים.

הליכה ברגל לבית הספר תורמת לפיתוח קשרים חברתיים, מסייעת לפיתוח עצמאות ומשפרת את הדימוי העצמי. מחקרים מראים כי הליכה לבית הספר היא הרגל היוצר ומטפח קשרים חברתיים, ושהסיכוי שתלמיד ילך ברגל לבית הספר עולה אם יש עוד תלמידים שעושים זאת. ממצאים אלה מדגישים את החשיבות של קבוצות הליכה מאורגנות לעידוד הליכה לבית הספר.

הפרויקט מעודד הליכה יום יומית ברגל לבית הספר וממנו תוך שיתוף הורים וגורמים בקהילה. במדינות המשתתפות נפתחת הפעילות בתחילת שנת הלימודים וכוללת מגוון פעילויות. למשל, שילוב נושא ההליכה בשיעורים כמו: גיאוגרפיה, חשבון, אומנות, שעת חברה, מיפוי שבילי הליכה בסביבת בית הספר וארגון קבוצות הליכה.